

KEUSOTE

Keski-Uudenmaan hyvinvointialue

Kaatumisten ehkäisy

Osallisuus

Hanne Kemppinen, Marika Rantalainen

/Vanhusneuvosto 6.2.2024

KEUSOTE.FI

Tausta

Ikääntyneiden kaatumiset ovat valitettavan yleisiä

Vähintään 1/3 kaatumista olisi ehkäistävissä

Kaatumisvammat: lakkaiden lonkkamurtumista 97% aiheutuu kaatumisista, aivomammoista lähes kaikki

Kaatumiset aiheuttavat suurimman osan ikääntyneiden tapaturmaisista kuolemista

Jopa puolet kaatumisen aiheuttamista murtumista olisi ehkäistävissä voima- ja tasapainoharjoittelulla

Miksi kaatumisia pitää ehkäistä?

Kaatumiset aiheuttavat

- ☹️ Inhimillistä kärsimystä: lonkkamurtumia, aivovammoja, kipua, turhia hoitopäiviä, itsenäisen toimintakyvyn pysyvää heikkenemistä, kuolemia
- 😱 Kaatumispelkoa, joka helposti alkaa heikentämään toimintakykyä ja kaventamaan elinpiiriä
  - Kaatumispelon noidankehä
- 🏠 Merkittäviä kustannuksia yhteiskunnalle

Kaatumisten ehkäisy on osa laadukasta toimintaa, hoitoa ja hoivaa

Pohdittavaksi: onko harmitonta ikääntyneen kaatumista olemassa?

Keski-Uusimaa (arvio)

40 600 +65 hlö

20 % väestöstä

Keskimäärin 12 000 kaatuu vuosittain (30 %)

6000 kaatuu vähintään 3 kertaa vuodessa (15 %)

281 lonkkamurtumaa vuonna 2022 (2020:202; 2021:240)

Lonkkamurtumien kustannukset vähintään 8,4 milj.€ (yksi 30 000€)

1219 Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvää hoitojaksoa

Mikä on olennaista kaatumisten ehkäisytyössä??

Tunnistetaan kaatumisvaarassa olevat henkilöt

Pyritään vaikuttamaan (ennakoimaan, poistamaan, vähentämään) niitä kaatumisten riskitekijöitä, joihin on mahdollista vaikuttaa

Arviointia ja toimenpiteitä tehdään järjestelmällisesti, suunnitelmallisesti ja moniammatillisena yhteistyönä. Yhteistyössä ikääntyneen ja omaisten kanssa

Lihastoiminta- ja tasapainoharjoittelun tulisi olla aina osa kaatumisten ehkäisyä

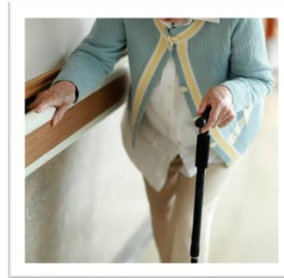
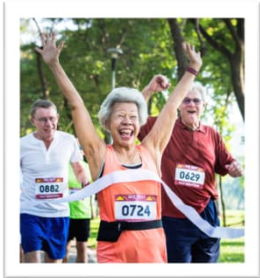
Seuranta ja uudelleenarviointi!

Yleisimpiä kaatumisten vaaratekijöitä iäkkäillä henkilöillä:

aiemmat kaatumiset
heikentynyt liikkumiskyky
heikentynyt lihasvoima ja tasapaino
sairaudet
lääkitys

heikentynyt näkö
kaatumisen pelko
liikkumisapuvälineen käyttö
Liikkumattomuus
yli 80 -vuoden ikä

Kaatumisten ehkäisy ja toimintakyky

Toimintakyky hyvä,
kaatumisriski vähäinen,
yksilön vastuu korostuu

Toimintakyky heikko,
kaatumisriski korkea,
Ammattilaisten ja omaisten
vastuu ja rooli suuri

Kaikille eivät sovi samanlaiset ohjeet ja toimenpiteet.
Yksilöllisyys!

KEUSOTE
Keski-Uudenmaan hyvinvointialue

Tilanne Keusotessa 2023:

Tunnistetut haasteet ja riskit kaatumisten ehkäisyssä

Yhtenäinen toimintamalli puuttuu	Ammattilaisilla on tietopuutteita	Yhteistyö on vaihtelevaa
Kaatumisten ehkäisyä tehdään, mutta työ ei ole systemaattista ja yksiköiden välillä on eroja	Kaatumisten ehkäisyn ei koeta kuuluvan kaikille	Yhteistyö vähäistä niin organisaation sisällä kuin alueellisesti
Kaatumisen syyt jäävät usein selvittämättä, hoidetaan seurausta	Kaatumisten ehkäisy ei ole osa perehdytystä	Moniammatillisen yhteistyön erilaiset mahdollisuudet eri yksiköissä
Riskinarviointi saattaa jäädä irralliseksi, ei johda mihinkään tai se saatetaan kokea turhana	Kaatumisia saatetaan pitää normaalina osana ikääntymistä	Kaatumisten ehkäisy ei teemana pysy "pinnalla"
	Kaatumisia saatetaan pitää monessa tilanteessa väistämättöminä, eikä tunnisteta ehkäisyn mahdollisuuksia	

Kaatumisten ehkäisyssä onnistumista edesauttaa:

-Poimintoja benchmarkkauksesta 2023

Tavoitteet, hankeaika 2023-2025

Kaatumisten ehkäisyn
sisäinen ja alueellinen
työryhmä

Kaatumisten ehkäisy on jatkuvaa toimintaa. Ilman pysyviä yhteistyöryhmiä on riski, että kaatumisten ehkäisy unohtuu. Olennaista jatkuvuuden varmistaminen.

Kaatumisten ehkäisyn
toimintamalli

• Tarvitaan toimintamalli, jotta kaatumisten ehkäisy on vaikuttavaa, järjestelmällistä ja systemaattista, eikä jää yksittäisten ihmisten aktiivisuuden ja tietämyksen varaan. Perustuu suosituksiin ja hyväiksi havaittuihin käytänteisiin.

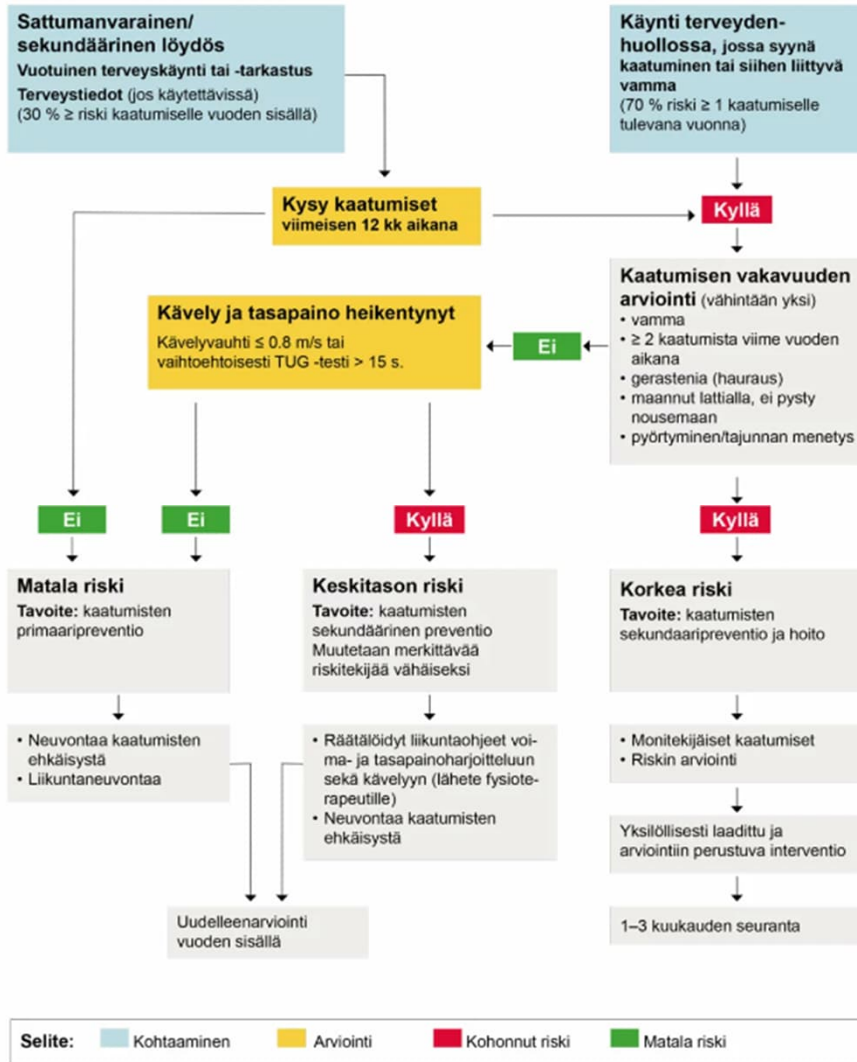
Käyttöönottosuunnitelma ja
käyttöönoton aloittaminen

• Suunnitelma siitä, miten ja millä aikataululla eri yksiköissä otetaan käyttöön
• Pilotointi ennen laajempaa käyttöönottoa?

Kuka tekee, mitä tekee,
miten tekee, milloin tekee?
Miten ja milloin arvioidaan?

Keusoten sisäinen kaatumisten
ehkäisyn työryhmä on aloittanut
työskentelyn 1/2024

Kaatumisten ehkäisyn toimintapolku

Kaatumisriskin arvioinnin ja toteutuksen eteneminen maailmanlaajuisen iäkkäiden kaatumisen ehkäisyn suosituksen (2022) mukaan.

Kaatumisten ehkäisyn toimintapolku, maailmansuositukset

- Maailmanlaajuiset suositukset kaatumisten ehkäisyyttä julkaistiin vuonna 2022, Suomeen sovitettuna syksyllä 2023
- Osana suosituksia on kuvattu kaatumisten ehkäisyn toimintapolku
- Seulonnan avulla pyritään jaottelemaan matalan, keskitason ja korkean riskin ryhmiin ja tekemään toimenpiteitä näiden mukaisesti
- Toimintapolussa on määritelty ikään kuin "minimitaso", mutta hyvinvointialueet voivat halutessaan toki tehdä enemmän
- Suositukset löytyvät tästä linkistä:

<https://ukkinstituutti.fi/liikkumisen-turvallisuus/kaatumisten-ehkaisy-ammattilaisille/maailmanlaajuiset-suositukset-kaatumisten-ehkaisyyn/>

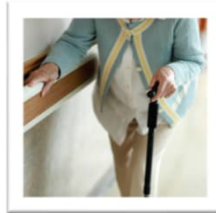
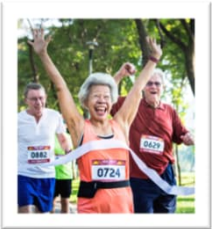
Keskustelua

Kaatumisten ehkäisyn tulevasta
toimintamallista

Osallisuudesta

Keskustelua kaatumisten ehkäisyn tulevasta toimintamallista

(Alla oleva kuva vielä havainnollistamaan, kuinka ehkäisytyötä tulisi tehdä monessa eri kohdassa)

Yleinen neuvonta

Liikuntaneuvonta

Alueellinen yhteistyö (kunnat, järjestöt ym.)

Tehostettu tasapaino- ja lihasvoimaharjoittelu

Yleinen neuvonta

Liikuntaneuvonta

Alueellinen yhteistyö (kunnat, järjestöt ym.)

Yksilöllinen ja monialainen interventio

Lääkitys	Liikkuminen, tasapaino
Ravitsemus	Ympäristön turvallisuus
Apuvälineet	Sairauksien hyvä hoito

Mitä toivoisitte, että tulevassa toimintamallissa otetaan huomioon?
Alueellinen yhteistyö?
Omaisien/läheisen rooli?
Terveiset työryhmälle?

Keskustelua osallisuuden teemasta

Miten toivoisitte/näkisitte, että alueen ikääntyneet osallistuisivat toimintamallin suunnitteluun?

Kiitos!

KEUSOTE.FI